

Na krivih potih

IGRA V 5 DEJANJIH

□ □ □

Nemško :

Huber v zalogi Schöningh, Paderborn

□ □ □

Poslovenil :

VINKO VODOPIVEZ

□ □ □

TRST,

Tiskarna L. Herrmanstorfer
1910.

N

Nem

2389

V91

Na krivih potih.

Igra v petih dejanjih.

Nemško: Huber v zalogi Schöningh, Paderborn.

Cena 30 vin.

Poslovenil
Ambrozij Sraka.

Tiskarna L. Herrmanstorfer — Trst.

1910.

108042a

D 4324 / 10950

O S E B E:

Udova Juština Pravičnik. *g. Leleznik*

Rezika, { *g. Paula Gjorjani*
njene hčeri.

Lizika, { *g. Karmela*

Ida, { *g. Rolinda*
Lizikini prijateljici. *g.*

Anica, {

Berta, hči hišnega gospodarja. *Paula*

Marijana, oskrbnica pri Bertinem očetu. *g. Fortina*

ura bije.

I. DEJANJE.

(Mati in Rezika šivati pri mizi.)

Rezika (*Ura odbije sedem. Rezika pogleda na uro in odloži delo.*): Poslušajte, mati, sedma ura je odbila. Čas je napraviti večerjo, da ne bo Lizika predolgo čakala. Gotovo bo lačna.

Mati (*odloži delo in vstane*): Da, lačna bo gotovo, a še bolj pa nepotrpežljiva; komaj čaka, da po večerji zopet pohiti k svojim lahkomi-selnim prijateljicam; jaz pa [moram delati cel večer!

Rezika: Da, smilite se mi, mamica, ker morate noč in dan skrbeti in se truditi. Pa ne bodite hudi na Liziko, saj je ubožica potrebna razvedrila. Vam bom pa jaz pomagala, kolikor bom mogla.

Mati: Vem, da si dobro dete; tudi Liziko ljubim, toda vedno se bojim, da jo bodo njene lahkomiselnih prijateljic spravile na slaba pota.

Rezika: Ne bojte se mamica, sestra je sicer nekoliko lahkomiselnih; toda hudobna ni.

Mati: Kar ni, se lahko še zgodi! Toda upajmo najboljše in prosimo Vsemogočnega

pomoči. Sedaj pa moram hiteti ! Čas je pripraviti večerjo ! (gre).

Rezika (*sama, pospravlja po mizi*): Uboga mamica, cel dan ima delo in trpljenje, zvečer pa še skrb in žalost po vrhu. O, da bi se le njene žalostne slutnje ne uresničile ! O, ljubi Bog, ohrani mojo sestro in pa nas vse dobre in pravične. (*Poslušaj.*) Lizika gre !

Lizika (*vstopi naglo, vrže ruto na stolico; nepotrpežljivo*): Dober večer ! Ali je večerja pripravljena ?

Rezika (*prijazno*): Bog te sprejmi, sestrice, ali si tako lačna ? Le bodi potolažena, mamica je že davno odšla v kuhinjo ; kmalu bo večerja gotova.

Lizika (*čmerno*): O, že vem kaj bo : mleko in polenta ! Druzega tako ne dobimo pod zob !

Rezika (*očitajoče*): Sestrice !

Lizika: Kaj hočeš ? Ali misliš, da se moram te kmečke hrane še veseliti ? Najboljše pri vsem tem je, da po večerji lahko takoj odidem !

Rezika (*objame Liziko*) : Lizika, ali hočeš tudi danes iti k svojim prijateljicam ? O, ko bi ti vedela, kako je mamica v skrbah radi tebe, kolikokrat na skrivnem joka, če te dolgo ni domov, gotovo bi ostala doma. Ostani enkrat doma, mamici na ljubo !

Lizika (*se je otrese*): Glej, glej, šolarica si še, pa že hočeš mene poučevati ; jaz grem, kamor hočem.

Sicer pa ni treba, da je mati v skrbeh za-
voljo mene, jaz že vem sama, kaj je prav in kaj
ni prav. Stara sem zadosti, da lahko sama pazim
na se.

Rezika (*žalostna*): Takih besed dosedaj
pa nisem še slišala iz tvojih ust! Skoraj se mi
dozdeva, da ima mamica prav, ko pravi, da so
tvoje prijateljice krive tvojemu čudnemu ob-
našanju. Prosim te, ostani danes doma!

Lizika (*molči in gleda zamišljena v tla.*)

Rezika (*prisrčno*): Lizika, mamici na ljubo,
ostani!

Lizika (*čmerno*): Nočem! Ne morem!
Prav danes ne! Anica in Ida prideta po mene!
(*Gleda skozi okno*). Anico že vidim, kako hiti po
cesti in Ida se ji je pridružila. Pojdi v kuhinjo in
reci materi, naj takoj napravi večerjo. (*Rezika gre.*)

Lizika: Skoraj bi me bila Rezika prego-
vorila. Toda jaz sem obljubila, da pridem in
sedaj ne smem snesti besede, sicer bi se mi sme-
jala vsa družba. (*Sliši se trkanje.*) Le notri, le
notri, dobro došle!

Ida (*nališpana*): Si pripravljena?

Anica (*nališpana*): Hitro, hitro, pojdimo!

Lizika: O, saj ni take sile!

Anica: Pozno je že!

Lizika: Nekoliko pa morate vendarle po-
čakati, ker prvič nisem še večerjala in drugič
pa bi rada vedela, kam me hočete peljati danes,
da ste tako nestrpne?

Anica (*važno*): Veš, nocoj je ples v predmestju; tje bomo šle in zabavale se bomo imenitno!

Lizika: V predmestje? Na javen ples? Pravijo, da je tam družba precej nedostojna. Moja mati mi tudi najbrže ne bo dovolila. (*Anica in Ida se krohotata.*)

Anica (*zaničljivo*): Oho, odkedaj pa si tako bojazljiva? Matere se bojiš? Sama imaš svoj zaslužek in mati te ne more prisiliti, da bi ostala doma.

Ida (*sede, Anica tudi sede*): Sicer pa ni treba materi povedati, da gremo na ples. Reci ji, da se bomo pri nas doma nekoliko pozabavale. Obleko ti lahko jaz posodim.

Lizika: Odkod pa vzamemo denar za plešišče?

Anica: Gotovo si si od svojega zaslužka toliko prihranila, da bo za danes zadostovalo.

Lizika: Če hočem govoriti resnico, moram reči, da ni tako. Do sedaj sem vedno dajala ves zasluženi denar materi, ki lepo za me skrbi. Kar sem imela drobiža, sem pa v vaši družbi pač kmalu potrosila.

Anica: O, jej! Mislili sve, da nama ti pomoreš, ker nama je denar pošel; toda tvoja neumna ljubezen do matere nam je veselje uničila.

Ida (*srdito*): Glejte jo hinavko! Kaj pa hočeš storiti z denarjem, ki si ga danes našla?

Lizika (*v zadregi* :) S kakšnim denarjem ?

Ida : Ne delaj se nevedne ; misliš, da nisem videla, kako je gospodična Berta zgubila denarnico, ki si jo ti pobrala ? Ven z denarjem, skupno ga napravimo !

Lizika : Saj vendar ne mislite, da hočem jaz ta denar obdržati ? Jutri ga vrnem lastnici. Danes mi to ni bilo mogoče.

Ida : Zakaj pa ? Gospodični Berti se ta izguba ne bo poznala, me pa si s tem denarjem lahko napravimo veliko veselje.

Lizika : Krivično blago nima teka !

Anica : Ali je to pa res krivično blago ? Ali ne pomagamo me s svojim delom njenemu očetu k vedno večjemu bogastvu ? Če mu pomagamo bogateti, pomoremo mu lahko tudi nekoliko zapravljati, če potrosimo denar njegove hčere.

Lizika : Toda, gospodična Berta je bila proti meni vedno prijazna in dobra ; težko bi mi delo, če bi jo ta izguba žalostila.

Ida (*jezno*) : A kaj, to so starokopitne misli ; le predstavi si, kakšna zabava nas čaka, boš videla, da se ti vest že pomiri.

Lizika : Dvomim, da se to zgodi.

Ida (*zapeljivo*) : Ali ne slišiš že v duhu vesele godbe, ki vabi na ples ? Saj vendar ples tako ljubiš ! Ne bodi preveč boječa !

Lizika : Pa moja mati, kaj bi rekla moja mati ?

Anica (*jezno*) : Kaj mati, mati, vedno mati !

Če nam te želje ne izpolniš, je naše prijateljstvo pri kraju !

Lizika : Naj bo ! Zaradi vašega prijateljstva —

Rezika (*naglo prihiti, poklekne pred Liziko ter jo prime za roko*) : Lizika ! Nikar, nikar tega ne stori !

Lizika (*se odmakne*) : Ti molči ! Kadar me starejše govorimo, drži ti jezik za zobmi ! Svetohlinka neumna !

Rezika (*vstane*) : Lizika, pomisli kaj hočeš storiti !

Lizika (*se pomišlja, — potem reče naglo in odločno*) : Jaz grem !

Rezika (*žalostno*) : Uboga Lizika, vboga mamica !

Lizika (*Reziki*) : Upam, da nas ne izdaš !

Rezika : Ne vem še ! Ne ovajam rada ! toda tukaj molčati bi pa vendar ne bilo prav.

Lizika (*vzame ruto*).

Anica (*jezno*) : Pusti otroka, naj klepeče kar hoče. Toda če nas izda, boji naj se našega maščevanja. (*Stopi pred Reziko ter jej žuga s pestjo*).

Ida (*ravno tako*) : Si razumela, vohunka !
(*Anica in Ida vzameta Liziko v sredo — vse tri gredo*).

Rezika (*sama*) : Moj Bog, šla je ! Nima dovolj moči, da bi se ustavila tema zapeljivkama. O uboga moja mamica, koliko boš še

vo morala pretrpeti ! Kaj pa naj jaz storim ?
 Ali naj molčim ? — Molčati ne smem ! Ali naj
 j- povem materi ? Težavno mi je ! Ne želim,
 da bi se mamica nad Liziko jezila in se žalostila ;
 toda če molčim, zaide Lizika še globlje v greh
 r in propast. (*Dvigne roki proti nebu*). Ljubi Bog,
 pomagaj mi !

(*Zagrinjalo pade*).

II. DEJANJE.

(Mati, Rezika in pozneje Lizika)

(*Na mizi gori svetilka. Rezika čita. Mati ima šivanje pred seboj — zdi se kakor da bi zaspala*)

Mati (*se zgane in reče*): Enajsta ura je že odbila in Lizike še ni nazaj. Kaj jo vendar toliko časa zadržuje !

Rezika (*zapre knjigo*): Gotovo je lepa zabava tam, kjer se sedaj mudi.

Mati : Ko bi se le ne bala, da si išče Lizika zabave na slabih potih, bi njeno odsotnost že lažje prenašala. Jaz jo počakam, dokler ne pride — ti pa, dete moje, pojdi počivat.

Rezika (*odloži knjigo*): Rada vas ubogam, dobra mamica ; toda zakaj bi ne šla tudi vi počivat. Saj vidim, da že težko spanec premagujete. Gotovo pride Lizika kmalu domov in lahko jo bodele tudi jutri vprašala, kje je bila.

Mati : Moram ostati ; meniš li, da zamore mati mirno počivati, če ve, da je njen otrok ob robu prepada. Tukaj jo hočem počakati ! Morebiti jo gane moja skrb, da se poboljša. —

Rezika : Pazite na svoje zdravje in pojdite počivat, mati !

Mati : Jaz ostanem, ti pa ne obotavljaj se več ! Lahko noč !

Rezika : Lahko noč, mati, pridite kmalu za menoj. (*Gre*).

Mati (*sama*):] Grozna negotovost ! Sumim, da Lizika ni več takšna kot je bila prej ; toda zgrozim se, če si mislim, da je moja sumnja opravičena. Zdi se, da Rezika nekaj ve. Torej tudi ona ni več odkritosrčna do mene. Oj, ubogi moji otroci ! Oj, jaz uboga mati !

Rezika (*pride naglo nazaj*): Odpusti, ljuba mati !

Mati (*začudeno*) : Kako, Rezika, čemu si prišla nazaj ? Zakaj si tako razburjena ? Kaj naj ti pomeni ? Kaj naj ti odpustim ?

Rezika : Odpustite mi, ker sem toliko časa molčala. Nisem hotela napravljati nevšečnosti nam in Liziki. Zdaj pa, ko sem slišala, da vas negotovost bolj tare, kakor žalostna resnica, hočem govoriti, če tudi mi je težko.

Mati : Bojim se, da bom slišala hude reči. Tvoja zadrega mi to kaže.

Rezika : Pred vsem, vas prosim, mati, ne bodite preveč stroga do sestre. Saj se je ubožica vlovila v zanjke svojih hudobnih prijateljic. Te njene prijateljice so jo pregovorile, da je šla nocoj ž njimi na ples.

Mati : To je, kar sem sumila ! Kje pa je vzela denar ? Saj brez denarja ne more na ples ! Njene prijateljice jej pač niso ničesar dale ?

Rezika : Tega ne ! Ampak Lizika je našla napolnjeno denarnico, ktero je izgubila hčerka našega dobrega gospodarja. Ta denar bodo nocoj na plesu napravile.

Mati (*žalostno*) : Torej sem mati — tatice. (*Si pokrije obraz z rokama*) Usmiljeni Bog, s čim sem zaslužila, da me z mojim otrokom tako kaznuješ ?

Rezika (*jih potegne z obraza*) : Ne izgovorite več te grde besede „tatica“. Lizika se je dolgo časa obotavljala. Gotovo ni premislila, kaj je naredila.

Mati (*strogo*) : Ne poskušaj opravičevati svoje sestre ! Lizika je kriva dvojne hudobije. Najprej je okradla dobro gospodično in potem tudi veliko revežev, katerim bi naša dobra gospodična oni denar razdelila. (*Zunaj se slišijo stopinje*).

Rezika (*proseče*) : Slišite, mati ! Lizika gre ! Za božjo voljo ne bodite preveč stroga ž njo, da se lahko še dvigne od svojega padca.

Mati (*resno*) : Zgodilo se ji bo, kakor si je zaslužila.

Lizika (*vstopi, se ustavi začudena in reče*) : Niste še šli počivat ? Kako je to ?

Mati (*strogo*) : Ali je kaj čudnega, če mati tatice in vlačuge ne more najti počitka ?

Lizika (*razburjena*) : A, zato je taka jeza ! (*zaničljivo*). Ljuba sestra je vse izblebetala. (*Proti Reziki*). Pfuj ! Sramuj se ovaduhinja.

Mati (*hitro in strogo*): Molči in ne žali svoje sestre! Ona je prav storila. Od tebe pa zahtevam najdeni denar; upam, da ga nisi še zapravila.

Lizika (*zasmehljivo*): Žalibog je vaše upanje šlo po vodi. Preveč prijatelj je bilo deležnih moje sreče. Ničesar ni ostalo, razven prazne denarnice. Tukaj je. Petindvajset kron je bilo notri. Vse je šlo rakom žvižgat! (*Vrže denarnico na mizo*).

Mati (*žalostno*): Grozno je poslušati to zasmehljivo govorjenje. Tako globoko si že padla, da niti iskrica kesanja se ne vzbudi v tvojem srcu? (*Govori vedno bolj razurjeno in vedno glasnejše*). Take hčere nočem več poznati! Zatorej bodi pre (*Jej pokaže z roko vrata*).

Rezika (*jej pade v besedo*): Stojte mati! Počakajte še nekaj časa, da se Lizika poboljša! V jezi ne smete kaznovati! Materina kletev stori otroke nesrečne. Lizika pa potrebuje ljubezni.

Lizika (*stoji trmasto s povešeno glavo*).

Mati: Ljubezni ne zasluži. Poglej jo, kako trmasto se drži. Odpuščanja noče prositi.

Rezika (*počasi, slovesno*): O d p u s t i n a m naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom.

Mati (*bolj mirno*): Naj bo! Ti si dobra zagovornica, Rezika! Hočem usmiljenje imeti ž njo.

Rezika (*proseče Liziki*): Lizika, izgovori vendar lepo besedo. Glej, mati je pripravljena ti odpustiti.

Lizika (*jo pahne od sebe*): Proč ! Ali nisi slišala, da sem strupena. Jaz nočem vaših dobrot ! Jaz grem sama proč in vas ne bom nadlegovala več z svojo nevarno navzočnostjo. Lahko noč ! (*gre*).

Rezika (*jo hoče ustaviti*): Lizika, ostani ! Oj, noče slišati !

Mati : Vidiš, kako ti je nehvaležna ! Kako gre polna trme !

Rezika : Pustite jo ! Samota ji dobro stori. Zdi se mi za gotovo, da se poboljša. Molila bom zanje.

Mati : Bog te usliši, otrok moj ! Toda krivico moramo popraviti ! (*Odpre svojo denarnico in šteje*). Ravno petindvajset kron imamo še.

Rezika : Ali mati, teh 25 kron je namenjenih za najemnino. Oskrbnica je stroga in bi nam takoj odpovedala stanovanje, če bi jej najemnine takoj ne plačali !

Mati : Tega nisem pozabila ; toda kakšno malo sobico bomo že dobile, kjer se bo dalo živeti. Na noben način pa ne smemo niti za en vinar krivičnega blaga pod streho imeti, ker drugače ne smemo upati na Božjo pomoč.

Rezika : Prav imate mamica. Najdeni denar hočemo vrniti in udati se popolnoma v voljo Božjo.

Tudi v borni koči
Živeti je lepo,
Samo če je v srcu
Vse čisto in svetlo!

(Zagrinjalo pade.)

III. DEJANJE.

(Opoldne prihodnjega dneva).

Mati in Rezika.

(Rezika pospravlja po sobi, mati vstopi).

Mati : Rezika, ali si oni denar že oddala ?
Kako je šlo ?

Rezika : Da, mati ! Prav gladko je šlo. Ko sem prišla v hišo, ni bilo gospodične Berte doma. Hitro sem postavila denarnico na njen šivalni stroj, nekoliko sem se še pomudila z domačimi in potem sem takoj odšla.

Mati : Dobro si opravila ; tako da je lastnica dobila svoj denar nazaj, in vendar sum ne pade na našo družino.

Rezika : Mamica, danes moramo plačati najemščino.

Mati : Vem, otrok moj, vem dobro, toda denarja ni. Moramo pač zaupati v Boga, ki nas ne bo zapustil.

Rezika *(žalostna)*: Oh, gotovo nam porečejo : če ne morete plačati, pa pojdite iz hiše. Oskrbnica je tako odurna in sitna. Oh, sedaj že gre ! *(Sliši se trkanje).*

Mati : Naprej !

Marijana (*hinavsko*): Dober dan, ljuba gospa Pravičnik. Veseli me, da ste tako zdravi. Pa gospica Rezika, kako se kaj počutite ? Zmerom pri mamici ! Da, da, tako je prav.

Mati : Dober dan, gospa oskrbnica ! (*Ji ponudi stolico*). Prosim, izvolite sesti !

Marjana : Prav rada. Danes pobiram najemščino, in to me vedno silno vtrudi. Ljudje so tako počasni pri plačevanju.

Mati : Ali so že vsi plačali najemščino ?

Marjana : Da, vsi so plačali, ampak veliko truda me je stalo ; seveda pri vas gre vedno lahko in gladko. Zato sem prinesla tudi pobotnico že spisano.

Mati (*v zadregi*): Za sedaj ste pa le prezgodaj pobotnico napravili.

Marjana (*vstane*): Vi se šalite !

Mati (*resno*) : Ne, žalibog je to bridka resnica. Denar je bil že pripravljen, toda prišel je nepričakovan slučaj, in denar smo morali drugod porabiti. Upam da.....

Marijana (*ji seže v besedo, jezno*): Tu ni treba nič upati, ampak samo plačati. Kdor ne plača, gre ven !

Mati : Že deset let stanujemo v tej hiši in vedno smo točno plačevali najemščino ; in sedaj naj radi prve netočnosti zapustimo hišo ?

Rezika (*proseče*): Ne bodite tako trdosrčni, ljuba gospa. V štirinajstih dneh bomo vse plačali.

Marijana (*Reziki*): Ne čakam nič; pri meni mora biti red! Si razumela? Sicer pa bi ti boljše storila, če bi šla kam služiti, kot da tu ješ zastonj.

Mati (*odločno*): O tem imam jaz odločevati. Sedaj pa mi je dovolj vašega trdosrčnega ravnanja, prosim vas, da nas zapustite.

Marjana (*razburjena*): Tako je prav. Še enkrat pokažite svojo beraško prevzetnost. Ko boste na cesti, bo prepozno. —

Mati (*odločno in glasno*): Dovolj!.....

Rezika (*proseče materi*): Ljuba mamica, ne jezite se s to trdosrčno ženo! (*Marijani*). In Vam, gospa Marijana povem, da imamo še do večera časa dovolj. Do drevi se še marsikaj lahko spremeni in mogoče, da bo tudi najemščina še danes plačana. Torej morate pač še nekoliko počakati. Sedaj pa vas prosim, da odidete.

Marjana (*porogljivo*): Kakšen jeziček pa ima ta mala? Dobro, počakam še do večera. Mogoče skupite kaj za vašo staro ropotijo. Ali najdete nekaj, kar ni bilo izgubljen.

Mati (*razburjena*): Ven, ali....

Rezika: Ljuba mamica, ne razburjajte se.

Marjana (*jezno*): Grem, toda če do jutri ne plačate, vas postavim na cesto! (*Gre*).

Mati (*mirneje*): Hvala Bogu, da je odšla! Kako bridko je po nedolžnem tako trpeti.

(v globoki žalosti) Oh, Lizika, radi tebe je vse to prišlo. Koliko bolečin mi prizadevaš !

Rezika : Potolažite se mamica, saj je vse to volja Božja, in mi se moramo udati v voljo Božjo.

Mati (*mirno*) : Prav govoriš, molčimo in potrpimo ! Hvala ti Rezika, da si me tako potolažila. Sedaj pa premišljujmo, kaj nam je ukreniti radi najemščine.

Rezika : Najraje bi zapustila to hišo. Potem bi bili rešeni te hinavske oskrbnice.

Mati : Pomisli otrok, da je preseljevanje nekaj težavnega. In ta hiša se mi je tako priljubila.

Rezika : Kaj če bi šle prosit gospodarja te hiše, saj pravijo, da je zelo dober človek.

Mati : On se bo pač malo brigal za tako revne ljudi kakor smo mi. Tudi se mi zdi težko tam prositi, kjer smo ravnokar krivico popravili, ki jo je naredila Lizika.

Rezika : Tedaj grem po sosedo, da nam bo pomagala spraviti pohištvo. Jutri se preselimo.

Mati (*prinese iz sobe malo škatljico*) : Še en pripomoček vem, toda zelo žalosten. Glej, v tej škatljici imam nekaj zlatnine — spomin na tvojega ranjkega očeta. Ta spomin moramo žrtvovati. To je edina pot iz te zagate.

Rezika : Spomin na ranjkega očeta prodati ! Strašna misel. Oh zakaj smo oni denar tako hitro povrnili, lahko bi še počakali.

Mati : Takih mislij nočem več slišati od tebe, take misli ti ne delajo časti.

Rezika : Odpustite, mati !

Mati : Je že prav ! Vzemi te stvari in nesi jih zlatarju prodat. (*Zelo žalostna*). Oh, če bi oče to vedel. (*S povzdignjenim glasom*) Kaj vse stori prevzetnost in hlepenje po praznem veselju ! O jaz nesrečna mati !

Rezika (*tolažeč jo*) : Ne jokajte mamica. Boli me če vas vidim žalostno. Toda čuj — nekdo prihaja. Vendar ne bo zopet ta surova oskrbnica ! (*Slišijo se stopinje*).

Mati : Ne verjamem; oskrbnica nima tako lahke hoje. (*Sliši se trkanje*). Naprej !

Berta (*ukusno, toda priprosto oblečena, prijazno*) : Dober večer ! Kako se kaj imate ?

Mati (*razveseljena*) : O, naša dobra gospodična ! Pozdravljeni ! Odkod ta čast ?

Berta : O, prosim, mati Justina, nič poklonov ! Le sedite, in ti, Rezika, sedi tukaj k meni. (*Sedejo.*) Pogovorimo se nekoliko o preteklih dneh.

Mati (*žalostno*) : O, to so bili lepi časi ! (*Vzdihne.*)

Berta (*pomilovaje*) : Mati Juština, zakaj ste tako žalostni, in kaj vidim, — solze imate v očeh. Kaj se vam je pripetilo ?

Mati (*v zadregi*) : O, ni vredno, da bi se o tem govorilo. Danes sem le tako otožno razpoložena.

Berta : In tako malo mi zaupate, da mi nočete razodeti, kar vas teži ?

Mati : To ne gre !

Rezika : Da, mati, mora iti ! Kolikokrat ste me učila, da je odkritosrčnost lepa čednost. In jaz trdno upam, da nam bo gospodična Berta pomagala. Saj jo povsod imenujejo le angelja

Berta (*jej dene roko na usta*): Pst ! Hvaliti me ne smeš !

Rezika : Torej povem, kaj se nam je zgodilo. Denar za najemščino smo imeli že osem dni pripravljen. Toda nesrečen slučaj je hotel, da smo ta denar drugam obrnili. Sedaj pa oskrbnica zahteva, da moremo takoj plačati. (*Med tem ko Rezika pripoveduje, zakrije si mati oči z rokama.*) Ne preostane nam sedaj družega, kakor prodati ljub spomin na ranjkega očeta ali pa izseliti se.

Berta : Jaz vem za drug pripomoček. (*Vzame mošnjo iz žepa in reče Reziki :*) Drži roko !

Mati (*odtegne Rezikino roko*): Ne, to ne gre !

Berta (*začudena*): Zakaj pa ne ? Saj veste, da rada storim. Tukaj vzemi !

Rezika : Od vas ne smemo sprejeti nobenega daru.

Berta : Čemu mi hočete pokvariti veselje ? Poslušajte, kaj se mi je dogodilo. Lani sem dobila v dar za svoj god lepo vezan mošnjček od svoje najljubše prijateljice. Letos pa je

*Proč, nekaj časa
čez nekaj dni
mi je bil drag spomin, a včeraj sem ga naenkrat
zopet našel.*

uboga punčka umrla. Ta mošnjiček mi je bil zelo ljub kot spomin na ranjko prijateljico.

Pred nekaj dnevi pa sem ta mošnjiček na čuden način izgubila, in dan pozneje na ravno tako čuden način zopet našla. (*Rezika in mati se začudita in vstrašita*). V prvem veselju sem obljubila, da vso vsebino mošnjička podarim prvemu potrebnemu, ki ga najdem. To svoto torej darujem vam; zakaj nočete vzeti, zakaj mi kvarite veselje?

Mati : Žal mi je, ali to ne gre !

Berta : O, zakaj ste tako ponosni ! Toda spomnila sem se nečesa družega. Rezika naj mi pride pomagat pri šivanju, in zato jej v naprej plačam 25 Kron.

Rezika (*materi*) : Ali smem sprejeti, mamica ?

Berta : Seveda, seveda, če ne, nismo več prijatelji.

Mati : Naj bo v Božjem imenu ; saj upam, da bo Rezika ta denar odslužila.

Dovolim pa le zato, da vas gospodična ne užalim. Razloge imam tehtne proti temu.

Berta : Radi tega se nič ne vznemirjajte. Toda še nekaj ! Oskrbnici moramo tudi eno zagosti, ker je tako trdnosrčna. Pojdi Rezika in pokliči jo; ta čas se jaz skrijem v sosedno sobo. Če bo zopet tako brezsrčna, ji bom že posvetila.

Mati : Ni treba grajati oskrbnice radi nas !
Jaz ji prav rada odpustim.

Berta : Le naj bo. Ni samo radi vas, ampak tudi zaradi nas in drugih najemnikov.

Mati : Torej pa pojdi Rezika !

Rezika (*veselo*) : Da, zelo rada ! To se bo čudila ! (*Gre.*)

Berta : Pokažite mi kam pa naj grem sedaj, da bom vsako besedo slišala, da me pa oskrbnica ne bo videla ?

Mati : Le tukaj notri stopite, gospodična. (*Jej pokaže za kulise.*) Toda ne bodite preveč ojstri.

Berta : Le bodite brez skrbi, že vem kaj mi je storiti. (*Gre.*)

Mati : Sedaj gredo po stopnicah.

Rezika (*govori zunaj*) : Prosim, le vstopite !

Mati : Žal mi je gospa oskrbnica, da se morate radi nas zopet truditi po stopnicah ; pa rada bi plačala dolžno najemščino. Tukaj nate denar !

Marjana : Najprej moram vedeti, od kod pa imate ta denar.

Mati : Ne vem, če je to tako potrebno.

Marjana : Toda jaz vem ; čudno se mi zdi, da ste tako hitro prišli do denarja. Takim ljudem ni preveč zaupati.

Rezika : Kdo vam daje pravico z nami tako ravnati ?

Marjana : Sama ! V svoji hiši hočemo imeti samo poštene ljudi. Zato moram jaz skrbeti. Oskrbnica sem

Berta (*vstopi, strogo*) : Bila ! Bila ste oskrbnica, žal bog, da predolgo.

Marjana (*postane naenkrat prijazna*) : O, milostljiva gospodična. Kaka radost za me in kaka čast za te dobre ljudi, ki pa tudi zaslužijo.

Berta : Zdi se mi, da ste prej nekoliko drugače govorila.

Marjana (*v zadregi*) : O, gospodična ste slišali — oh, da, da — sporekli smo se nekoliko ; jaz sem tako nagle jeze.

Berta : Veste li kaj slabega o teh ljudeh ?

Marjana (*bolj mirna*) : Ker ste naš pogovor poslušali, moram povedati po pravici. Pred eno uro niso imeli ti ljudje s čim plačati najemnine, seda pa imajo naenkrat toliko denarja. Zatorej

Berta (*jej seže v besedo*) : Zatorej ste si mislila, da so ta denar pridobili krivičnim potom.

Marjana : Zdelo se mi je tako.

Berta (*materi in Reziki*) : Kako dolgo ste že v tem stanovanju ?

Mati : Deset let, gospodična.

Rezika : In vsakokrat smo natančno ob določenem dnevu plačali najemščino.

Berta (*Marjani*) : In vi ste bila tako trdosrčna, da ste hotela te dobre ljudi iz hiše

zapoditi in ste jih vrhtega še globoko razžalila, to je grdo !

Marjana (*potuhnjeno*) : Pa če je moja sumnja opravičena ?

Berta (*neverjetno*) : Povejte torej !

Marjana : Lizika, starejša Juštinina hčerka, je vaš mošnjček ukradla in denar zaveseljačila.

Mati in Rezika (*preplašene*) : Za Božjo voljo, še to !

Berta : To ne more biti !

Marjana : Moja hči Ida je vse to videla.

Berta (*Reziki in materi*) : Kaj pravite k temu ?

Mati : Prosim, o tem naj raje molčimo.

Berta : Ne, vse mora na dan. Vse mi je znano. Videla sem, kdo mi je mošnjček vzel in kdo mi ga je nazaj prinesel. Le bodite brez skrbi. Vaša pravičnost mi je znana.

Mati : Osramočeni smo.

Rezika (*poklekne pred Berto*) : Odpustite gospica !

Berta (*jo vzdigne*) : Kaj naj odpustim ?

Rezika : Odpustite naše ubogi, nesrečni Liziki, saj ni sama vsega kriva.

Berta : Le pomiri se, ljuba Rezika. Slučajno sem slišala pogovor med Ido in Anico. Slišala sem, kako sti ti dve razuzdanki sklenili, Liziko v greh zapeljati, iz same nevošljivosti in maščevalnosti, ker je bila vaša Lizika povsod več

šteta kakor oni dve. Liziko zadene tukaj le majhna krivda.

Mati : Hvala Bogu !

Berta (*Marjani*) : In vi ste bila tako nesramna, da ste sumničila te dobre ljudi, dasi ste vedela, da je vaša hči Ida sokriva pri tem prestopku. V sporazumu s svojim očetom vam odpovem dosedanje službo in imenujem mater Justino za našo oskrbnico.

Mati : Prosim, gospodična, nikar tega ne storite. Radi nas naj Marjana ne izgubi službe.

Berta : Ni to samo radi vas. Že dolgo časa opazuje moj oče z nevoljo trdosrčno ravnanje oskrbnice Marjane. Vsled njenega zadnjega surovega ravnanja pa je čaša potrpežljivosti prikipela do vrhunca. Proč mora !

Marjana (*v onemogli jezi*) : O, saj grem. Vsemu svetu razodenem, kako se pri vas plačujejo zvesti služabniki.

Berta : Zadosti žalostno, če mislite, da z brezsrčno strogostjo in surovostjo izpolnujete svojo dolžnost. Koliko ubogih je preklinjalo mojega očeta, ker so mislili, da so po njegovi volji bili pahnjeni v bedo in pomanjkanje. In on ni o vsem tem ničesar vedel. Vaša dolžnost je bila mojega očeta o bedi nekaterih družin poučiti ; saj veste, da bi jim rad pomagal. Torej, še enkrat, odpovedujem vam službo.

Marjana : Umaknem se le sili ; za sedaj pa se priporočam. (*Gre*).

Berta : Prav je tako ! (*Juštini*) Seda j veste, kaj vam je storiti.

Mati : Da ! akoravno ne morem še zapopasti. Jaz, oskrbnica !

Berta : Seveda, in sicer od danes naprej.

Mati (*prime Bertine roke da bi jih poljubila, kar Berta ne pripusti*) : Aj, kako velika, nezaslužena sreča. Kako naj vam povrnem !

Rezika : Pa Lizika ?

Berta : Kaj je z Liziko ?

Rezika : Ali bo tudi njej vse odpuščeno ?

Berta : Gotovo, grešila je bolj iz lahkomisljenosti, kakor iz hudobije. Se bo že poboljšala.

Mati (*žalostno*) : Dosedaj je malo upanja. Še vedno ima svojo trmo.

Berta : Le pustite jo nekoliko časa samo. Ljubi Bog bo že omečil njeno srce. Seda j pa lahko noč. (*Gre*)

Rezika : Ljubi Bog Vam vse obilno poplačaj !

Mati : Kako se je vse na dobro spremenilo ! Kdo bi si mislil !

Rezika (*veselo*) : Vidite mati, da imam prav, če vedno pravim :

Teži te bol in jad ?

Oj, otrok moli rad !

Gospod za nas skrbi,

On nas ne zapusti.

(*Zagrinjalo pade*).

IV. DEJANJE.

(*Lizika, Rezika, Anica in Ida.*)

Pozorišče: Priprosta soba, miza in stolica. Zvečer je. Na mizi je neprižgana sveča).

Lizika (*vstopi in prižge svečo*) : Zdaj sem zopet tukaj sama v svoji sobici. Dolgočasno bo gotovo, toda tako hitro se ne smem ukloniti materi. Moji prijateljci me vendar ne bodeti zapustili. — Nekdo že gre po stopnicah.

Rezika (*Prinese pokrito skledo, krožnik, nož in vilice*) : Tukaj, sestra je tvoja večerja. Če hočeš pa lahko prideš z nami skupno večerjat. Mamica ni več huda.

Lizika : (*molči*)

Rezika (*proseče*) : Govori vendar Lizika. Kako čmerna si v svoji trmi. Glej, vse bo dobro, če le mater prosiš odpuščenja.

Lizika (*pahne Reziko proč porogljivo*) : Tatica ne zasluži odpuščanja, ampak le kazen ! Še vesela moram biti, da me niste postavili pred sodnika.

Rezika : Ne bodi tako odurna ; sprejmi to malo ponižanje kot kazen, potem bo vse dobro.

Lizika : (*Sili Reziko ven*) Le pojdi, le pojdi, jaz nisem vredna odpuščanja in ga tudi nočem imeti !

Rezika : Uboga sestrica, poslušaj me !

Lizika : Nočem ! Prosim te pojdi od mene !

Rezika (*gre*).

Lizika : (*sama* Ali Rezika res tako misli, kakor govori. Ali me hoče le za norico imeti. Sovražijo me, ker sem sramoto napravila vsej družini. — Toda pokazati hočem, da, če sem grešila, — znam tudi pokoro delati. Danes prideti zagotovo moji prijateljici k meni me vabit k plesu v predmestje. — Jaz pa ne pojdem. — Toda če bodo le prosile, in me silile, ali se jim bom mogla ustavljati ? (*Vzame z obešala svojo praznično obleko*). Zdaj vem, kaj hočem storiti. Tukaj je nova obleka — razderem jo — potem moram ostati doma. "Zdaj grem po škarje. (*Gre*).

(*Sliši se večkratno trkanje*)

(*Anica in Ida vstopiti*)

Anica : Aha, ptička je ušla iz svoje kletke ! Da bi le kmalu nazaj prišla.

Ida : Gotovo bo prišla. Tukaj je še njena večerja. Če bo le hotela iti z nami !

Anica : Zakaj pa ne ? Glej tukaj njeno praznično krilo ! (*Ogleduje obleko*) Tukaj na rokavu je razparano po šivih. Počakati jo bova morali, da si krilo popravi.

Ida : Ne utegnemo čakati, daj mi krilo sem, da jaz hitro zašijem, če ne se bo obotavljala iti z nama.

Anica : Zaradi mene je vseeno, ali gre ali ostane doma ; jaz sem lahko tudi brez nje vesela.

Ida (*maščevalno in jezno*): Mora znami, ker danes jo hočeve uničiti.

Anica : Radovedna sem !

Ida (*šiva krilo*): Torej poslušaj ! Naša spletkarica z mošnjickom se nam je popolnoma ponesrečila. Moja mati je zgubila službo oskrbnice radi te komedije. To službo je sedaj dobila Lizikina mati. Tudi me dve bodevi najbrže jutri odpušče ni iz službe.

Anica : Tvoje žalostne novice so mi vse veselje do plesa pokvarile.

Ida : Toda vseeno pojdemo ! Glej, če gre Lizika znami, bom že jaz poskrbela, da izve gospodična Berta, da je bila tudi Lizika z nami pri plesu v predmestju. Ta ples je zelo na slabem glasu ! Tako bo tudi Lizika ob službo, ker naš gospodar ne trpi, da bi njegove uslužbenke zahajale na take sumljive prireditve. Toraj vidiš, da mora Lizika na vsak način z nami.

Anica : Tvoj načrt je dober, hočem ti pomagati, da se vse lepo in v redu izvrši.

Ida : Ne bojim se Lizika je preslaba, da bi se nam zamogla dolgo ustavljati. Toda tiho ! Sedaj prihaja. (*Lizika vstopi*)

Lizika (*iznenadena*): Ah, vi ste ?

Ida : Čuden pozdrav zares ! Zdi se, da ti naš prihod ni posebno všeč.

Anica (*porogljivo*): Ali si že mater kleče prosila odpuščenja ? Ne pojdeš z nama ?

Ida (*hinavsko*) : To bi bilo preveč ! Tako hitro se naša ljuba Lizika ne uda. Pomisli, kakšno veselje nas še danes čaka ! Tvoje praznično krilo sem ti jaz sedaj popravila.

Lizika: Pokaži! Ah, kako je lepo! (*Lizika vzame obleko, jo ogleduje ter naenkrat čez sredo pretrga*)

Anica (*prestrašena*): Za Božjo voljo, kaj delaš?

Ida (*enako*): Kaj to pomeni !

Lizika (*odločno*) : To je moj odgovor na vajino vabilo ; jaz ostanem doma.

Anica (*porogljivo*) : Ha, ha, ha ! Glejte pridno deklico ! Ljuba mamica so prepovedali in štiriindvajsetletni otročiček lépo uboga, ker se boji šibice.

Lizika (*Resno*): Jenjaj s svojim zbadanjem ! Ni pač umestno ! Jaz ostanem doma, ker tako hočem ; to ni nikomur ne v kvar, ne v korist. Sicer pa mislim da bi bila mnogo bolje storila, če bi bila slušala svojo mater, kakor pa vas.

Anica (*hinavsko*) : No, radi mene lahko tudi doma ostaneš.

Ida (*razburjeno*) : Ne, ona mora z nami; naše prijateljstvo je takoj pri kraju, ako ne greš z nami.

Lizika (*odločno*) : Če je že tako, — pa naj se naše prijateljstvo razdere. Z Bogom !

Ida : (*proseče*) Ne odloči se tako naglo. Spomni se lepih uric, katere si z nami preživela.

Lizika (*odločno*) : Ne spominjaj me teh ur ; le z gnjusom mislim nanje. Sedaj pa z Bogom ! (*Gre*).

Ida : (*Jezno*) Ušla nam je ! Tega nisem pričakovala. Naše maščevanje je šlo po vodi.

Anica : Načrt je bil tako lepo izmišljen ; škoda, da nam ga je Lizika onemogočila. — Toda sedaj pa pojdivi ! Kaj bi se tukaj še dalje jezili !

Ida (*žugajoče*) : Za sedaj se je ponesrečilo. Toda moje maščevanje jo prav gotovo zadene ! (*Obe gresti z odra*).

Lizika (*pride spet na oder ; vedno bolj žalostna*) : Hvala Bogu, šle so ! Pretrgana je zadnja vez, in jaz sem tako sama, sama — Sama in zapuščena ; in to po lastni krivdi ! Strašno ! — Mater imam, sestro ! Ali mi bodeči odpustili ? Oh, ne ! Ni mogoče ; preveč sem jim zadala trpljenja, preveč sramote sem jima napravila. Mogoče me Ida v svoji hudobiji še naznani sodnji ! Potem bom zaprta kot tatica ! O uboga moja mati, v kakšno sramoto sem te pahnila ! Oh, kako sem nesrečna. (*Se začne jokati, potem vstane, pogleda na uro*). Pozno je že ! Tukaj za mizo se naslonim in zadremujem, da v spanju pozabim bridkost ! (*Ugasne svečo, sede, se nasloni na mizo in pokrije obraz z rokami*).
(*Zagrinjalo pade*).

V. DEJANJE.

(Ko se dvigne zagrinjalo, je oder prazen, sliši se glas zvona. Oder je temen. Rezika in mati prideti z lučjo.)

Rezika : Poslušajte mati nedeljski zvonovi se glasijo ; hitimo v cerkev, da se Bogu zahvalimo za včerajšnjo dobroto.

Mati : Resnico govoriš ! Samo z Božjo pomočjo se je zamoglo dogoditi, kar sve včeraj doživeli. Naša sreča bi bila popolna, če bi se še Lizika spreobrnila.

Rezika : Bodite uverjeni, ljuba mamica, da ne bo treba tega dolgo čakati. Že sinoči ni hotela iti s prijateljicami na ples. Ali naj jo zbudim, da pojde z nama k prvi sv. maši ?

Mati : Ne, le pusti jo ! Hočemo videti, ali pojde sama od sebe prostovoljno k službi božji. Hitimo, da dobimo še prostor, ker pri zgodnji sveti maši je vedno mnogo judij.

Rezika *(poda materi veliko ruto)* : Tako, sedaj pa hitimo ! *(Vpihne luč.)*

Mati : Le hitro ! *(Gresti.)*

(*Oder ostane nekaj časa prazen. Polagoma se razsvetli, nastane dan. Vnovič se sliši zvon. Lizika vstopi, praznično oblečena*).

Lizika (*stopi k oknu*) : Vsi so šli ; tiho je, kakor da bi vsa hiša izumrla. Vsa ulica je polna veselih, srečnih ljudi. Samo jaz sem zapuščena. Nisem vredna, da bi se ž njimi veselila. (*Sliši se petje, kakor da bi prihajalo iz cerkve : Marija, mati ljubljena O bod' češčena Ti . . .*) Kako milo petje doni iz cerkve ! (*Med tem ko Lizika govori, traja petje dalje*) Kako me to petje spominja mladosti ! Kak razloček med nekdanj in sedaj. In moja lastna krivda je, da je tako daleč prišlo. Kako tolažilno se glasi ta pesem ! Naznanja mi, da je še čas spreobrnjenja, še čas vrnitve. Dobro ! Ta čas hočem porabiti. V cerkev grem ! Tam zadobim mir in tolažbo. (*Gre.*) (*Oder ostane prazen, petje vtihne. Prideti mati in Rezika*).

Mati : Sveta maša je končana. Sladka tolažba je prišla v moje srce. Upam, da bo še vse dobro izteklo. Pojdi Rezika, in pogledaj če je že vstala Lizika. (*Rezika gre*) O, kako srečna bi bila, če bi se Lizika poboljšala. —

Rezika (*preplašena*) : Lizike ni ! Njena postelja je nedotaknjena. —

Mati (*preplašena*) : Kaj praviš ? Lizike ni ? Vendar ni v svoji trmi ušla iz hiše !

Rezika : Le pomirite se mati ! Trdno upam, da se Lizika kmalu povrne poboljšana.

Mati : Bog te usliši ! (*Lizika vstopi*) Oh, Lizika !

Lizika (*poklekne pred mater*) : Na kolenih vas prosim, sprejmite me, svojo skesano hčerko !

Rezika (*vesela sklencne roki*) : Hvala Bogu, da je prišla !

Mati (*vzdigne Liziko in jo poljubi na čelo*) : Oh, Lizika, vedela sem, da se gotovo vrneš na moje srce !

Lizika (*zopet poklekne*) : Pred Bogom sem že zadobila odpuščenje, sedaj pa vas prosim, ljuba mati, odpustite mi ! Bila sem nesrečna zapeljana stvar !

Mati (*jo dvigne*) : Vstani, ljuba moja hčerka; vse ti je odpuščeno ! Kar si slabega storila, je ljubi Bog v svoji neskončni modrosti k dobremu obrnil. Ostani sedaj trdna v svojem dobrem sklepu in vezala bo nas vse nezrūšljiva vez odkritosrčne ljubezni.

Rezika (*objame in poljubi Liziko*) : O sestra moja, kako sem vesela. Sedaj si zopet naša, ne pustimo te več od sebe. Zahvalimo Boga za njegovo neskončno dobroto.

Berta (*vstopi*) : Da, prav imate ! Za vse dobro se moramo le ljubemu Bogu zahvaliti.

Rezika : Dobrodošli, gospodična Berta ! Kako nas veseli, da ste sedaj prišli v našo sredo, ko smo tako srečni in veseli.

Berta : Hotela sem Vam prinesiti veselo novico, toda vidim, da sem prišla prepozno.

Videla sem v cerkvi Liziko, kako je pobožno molila. To veselo novost sem Vam prišla povedati; toda Lizika sama me je prehitela. (*Lizika stopi boječe nazaj*). Zakaj si tako boječa, ljuba Lizika?

Lizika (*žalostna*): Sramovati se moram, da sem vas, dobra gospodična, tako grdo razžalila.

Prosim vas odpuščate mi
Mati: Prosim vas, gospodična, odpustite ji, ker se resnično kesa.

Perdaj mi
Berta: Že davno sem vse odpustila. Le zaupaj mi, ljuba Lizika; vedno sem ti dobro želela in tudi v prihodnje bom za te skrbela.

zopet mi
Lizika: Nisem zaslužila tolike dobrote, prizadevati pa si hočem, da bom vredna vaše dobrohotnosti.

Berta: Verjamem tvoji obljubi! Pokazala si, da je v tebi dobro jedro. Tako upam, da bomo živeli med seboj vedno v najlepšem prijateljstvu.

Rezika (*prime Berto za roko*): Dobra gospodična, moje srce je za vedno vaše!

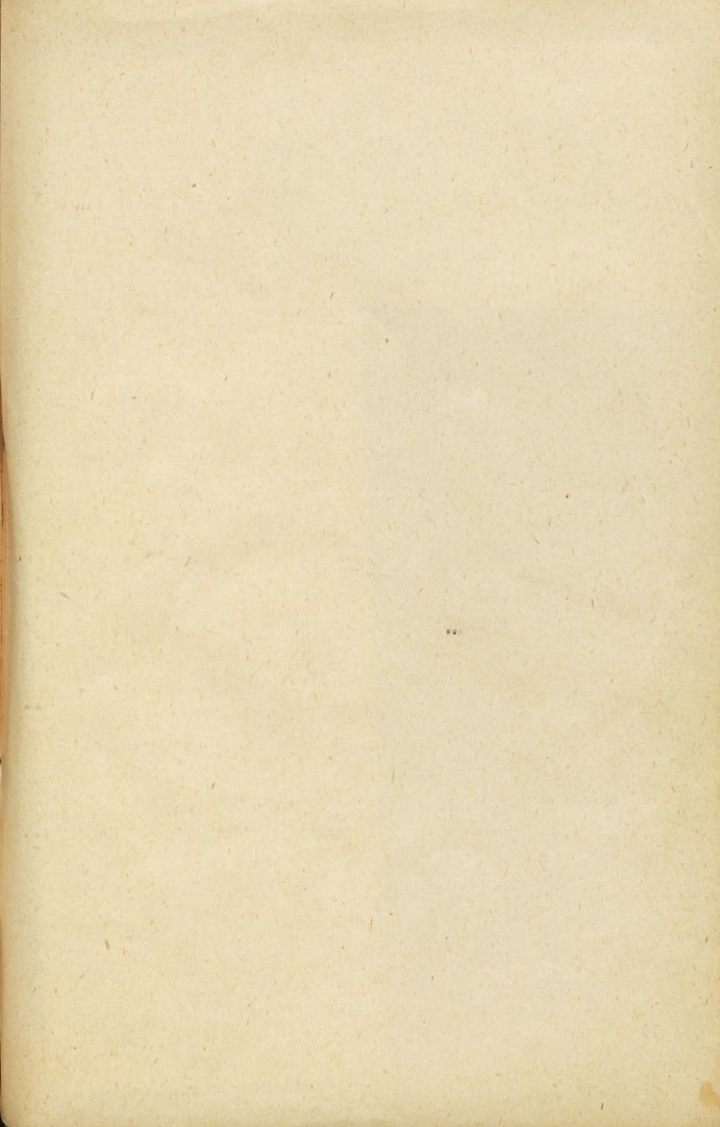
✓ **Mati** (*prime Berto za drugo roko*): Prisrčna vam hvala za vse dobro, kar ste nam v teh dneh storili.

✓ **Berta**: Ne meni, ampak ljubemu Bogu gre vsa čast in hvala. On bodi zahvaljen vekomaj.

(Zagrinjalo pade.)

(Konec.)

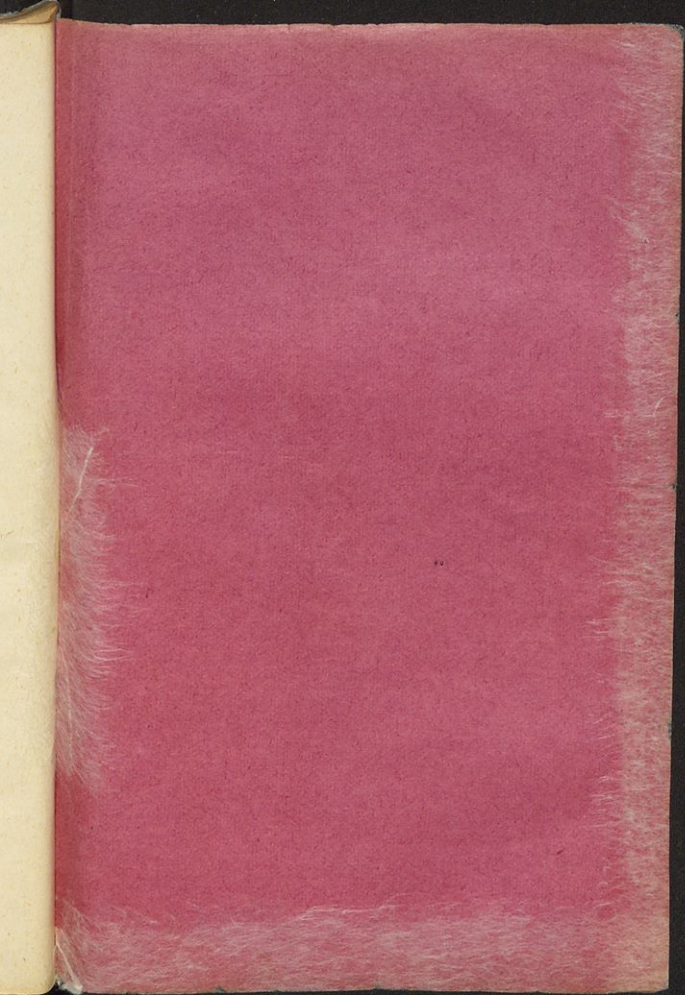

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJILNICA

00000477646

IN UNIV. KNJIZNICA
Ljubljana

108042